

“The Feather Shop” de Medbh McGuckian: A ollada empática ás mulleres e á natureza

María Jesús Lorenzo-Modia

[Recibido, 20 marzo 2017; aceptado, 29 maio 2017]

<http://dx.doi.org/10.15304/bgl.50.3999>

RESUMO A poeta irlandesa Medbh McGuckian é coñecida desde o comezo da súa carreira literaria pola sutileza nas súas imaxes que conectan a natureza coas mulleres e coa súa corporeidade. Aínda que este aspecto ten sido estudado por moitas críticas e críticos dentro das súas posibles crípticas significacións, este traballo ten o propósito de analizar o seu universo poético, especialmente nos seus últimos poemas, desde unha perspectiva globalizadora, que aborde o corpo das mulleres en relación coa natureza máis aló do seu valor estético e literario e incardinalo desde a perspectiva biopolítica, ética e práctica. Seguindo a James McElroy (2011: 64-5), que bota en falla unha análise ecocrítica da poeta, a súa praxe poética será analizada desde o ecofeminismo, tendo en conta que toda crenza ou institución opresora para as mulleres causa dano aos seres humanos en xeral e á natureza toda en tanto que sistema que debe estar en equilibrio. O artigo inclúe, así mesmo, un poema inédito de McGuckian e a tradución para o galego deste por parte da autora do ensaio.

PALABRAS CHAVE: Medbh McGuckian; poesía irlandesa contemporánea; ecofeminismo; “A tenda de plumas”.

ABSTRACT From the outset of her literary career the Irish poet Medbh McGuckian has been known for the subtle imagery which she employs to connect nature with women and their corporeality. While this aspect of her poems has been studied by many critics in the light of the cryptic meanings of her works, the current article addresses her poetic universe, especially that of her recent poems, from a global perspective, one which analyses the female body in relation to nature beyond its literary or aesthetic value, from a bio-political, ethical and practical position. As James McElroy has observed (2011: 64-5), scholarly interest in McGuckian has not thus far taken an eco-critical approach and, in response to this her poetical praxis will be explored here from an ecofeminist perspective, starting out from the assumption that all beliefs or

institutions oppressive to women also cause harm to humanity in general and to everything within the natural system, which ideally exists in a state of equilibrium. The article includes an Appendix with an unpublished poem by McGuckian and the translation of this into Galician by the current author.

KEYWORDS: Medbh McGuckian; Irish contemporary poetry; ecofeminism, "The Feather Shop".

Introdución

70 Este traballo¹ aborda un poema inédito recente de Medbh McGuckian, remitido á autora pola poeta e titulado "The Feather Shop" [A tenda de plumas] do que se presenta o orixinal e unha tradución propia para o galego nun anexo. A traxectoria creativa desta escritora estivo marcada pola súa condición de muller desde o inicio da súa carreira. Cando no ano 1979 gañou o Concurso nacional de poesía (National Poetry Competition) de Gran Bretaña, co poema "The Flitting", presentado con pseudónimo masculino, non lle foi entregada a totalidade do galardón ao revelarse que fora escrito por una muller nova de Irlanda do Norte e encinta de seis meses (Faragó 2014: 1-2). A gran polémica xerada por tal decisión e a humillación sufrida ofreceulle, pola contra, a posibilidade de publicar os seus primeiros libros de poemas na prestixiosa editorial da Universidade de Oxford, aínda que a súa traxectoria como poeta irlandesa a levase máis adiante a dar a coñecer os seus escritos por medio dunha editorial situada na república, Gallery Books, e abandonar a conexión literaria coa Gran Bretaña. Os seus textos dese tempo poñen en relación o seu mundo individual coa natureza. Xa no seu libro de 1982 *The Flower Master* [O mestre das flores] McGuckian usa unha linguaxe na que constrúe un mundo feminino que é case indescifrible para os que non estean familiarizados con el (Cahill 1994: 264-71), e que trata un tema ben coñecido polas mulleres, a concepción, a maternidade e a depresión *post-partum* con referencias a imaxes florais, por exemplo en "The Orchid House" [A casa das orquídeas] (McGuckian 1982: 32), "Champagne" (McGuckian 1982: 40) ou na última estrofa de "The Flower Master" (McGuckian 1982: 41).

---

¹ Foi realizado no marco do Proxecto de investigación do MINECO e FEDER FEM2015-66937-P Excelencia 2015 "Eco-ficciones: Discursos emergentes sobre mujer y natureza en Galicia e Irlanda" e da Red de excelencia do MINECO FFI2015-71025-REDT, cuxo financiamento se agradece expresamente por medio desta nota.

O segundo poemario, *Venus and the Rain* [Venus e a choiva] (1984), está centrado na maternidade como reflexo da fertilidade e tamén da creatividade artística das mulleres, en particular nos poemas “Ode to a Poetess” [Oda a unha poeta] (McGuckian 1984: 12), “Dovecote” [Pombal] (McGuckian 1984: 43), ou “Another son” [Outro fillo] (McGuckian 1984: 44). Os seus textos posteriores exploran tamén campos diferentes presentando un proceso de autoconecemento desde unha perspectiva de muller, como sucede en *On Ballycastle Beach* [Na praia de Ballycastle] (1988) ou *Marconi's Cottage* [A casa de Marconi] (1992), no que os poemas “Charlotte's Delivery” [O parto de Charlotte] (McGuckian 1992: 83) ou “Breaking the Blue” [Rompendo o azul] (McGuckian 1992: 84) representan unha celebración da maternidade e da chegada de fillos e do que supón no contexto particular e social das nais. Estes textos conteñen, outrosí, unha fonda reflexión arredor do papel de McGuckian como muller e poeta no conflito no que lle tocou vivir en Irlanda do Norte, e no que acontecerá nun futuro en Europa (Wills 1995: 375). A poeta analiza, pois a condición feminina e o rol das poetas desde unha perspectiva social desde o comezo da súa carreira (Shipers 2008-2009).

De aí en diante, sen abandonar o mundo persoal e feminino, a súa carreira visibiliza máis a preocupación pola situación de Irlanda, dividida entre a República independente no sur da illa esmeralda e o norte, pertencente politicamente ao Reino Unido, e cunha gran división entre católicos e protestantes, que impide ás dúas comunidades interrelacionárense en pé de igualdade. Explora, pois, a historia da illa para comprender as causas da partición e da persecución dos independentistas irlandeses ao longo dos séculos. Na súa traxectoria presenta o máis persoal como politicamente relevante e explora a historia do seu país para poder entender o mundo circundante e as orixes dos problemas do presente, que chegan á máxima de que o persoal é político, como acontece nos seguintes textos: *Captain Lavender* [Capitán Lavanda] (1994), *Shelmaliar* (1998) ou *Drawing Ballerinas* [Debuxando bailarinas] (2001), nos que seguindo a Guinn Batten (2002: 125) o pasado faise presente e celébrase a rebelión de 1798 en Irlanda. Na súa seguinte fase, ante a dureza da experiencia, céntrase na morte e a espiritualidade, por exemplo nos libros titulados *The Face of the Earth* [A cara da terra] (2002), *Had I a Thousand Lives* [Se eu tiver un cento de vidas] (2003) ou *The Book of the Angel* [O libro do anxo] (2004). As súas profundas raíces católicas fan que recorra á intercesión dos anxos como elementos decisivos na vida dos seres humanos, como fixeran os surrealistas, por exemplo Rafael Alberti (Lorenzo-Modia 2006).

Nos libros posteriores a poeta segue a facer viaxes interiores pero ao mesmo tempo cunha profunda significación para a vida social e política de Irlanda do Norte, onde se teñen producido cambios pero perviven a partición, os enfrontamentos entre as dúas comunidades e a dependencia política. Nos textos seguintes analiza os efectos desas situacións na vida física e psicolóxica da xente do país: *The Currach Requires no Harbours* [O curragh non precisa de portos] (2006), *My Love Has Fared Inland* [O meu amor traballa nesta terra], publicado no ano 2007, *The High Caul Cap* (2012) (O casquillo de alto alcance] e *Blaris Moor* (2015). Outro dos recursos característicos desta poeta nos libros publicados no século XXI é o diálogo intertextual con outros artistas e poetas pasados ou presentes e pertencentes a varias tradicións e países, tales como España (Rafael Alberti), Irlanda (Seamus Heaney), Francia (Alphonse de Lamartine), Rusia (Marina Tsvietáieva), Estados Unidos (Wallace Stevens) etc. (Lorenzo-Modia 2005, 2010, 2016); por exemplo, no poema analizado neste traballo parece evocar “Byzantium” de W. B. Yeats, mediante a similitude coa estrutura sintáctica. Con este recurso McGuckian invoca tamén a axuda da poesía para transcender a realidade, como acontece en *The Currach Requires No Harbours*, e en *My Love Has Fared Inland* e *The High Caul Cap*. Con todo, a perspectiva das mulleres non a perde en ningún dos libros publicados ao longo da súa carreira poética, xa que considera que elas son as maiores catalizadoras do sufrimento do país polas maldades sociais que este sofre, inclusive, do patriarcado imperante. O seu último libro, publicado en 2015, titúlase *Blaris Moor*. Este texto representa outra homenaxe ás persoas que foron axustizadas en 1797 nesa localidade por teren colaborado cos nacionalistas irlandeses católicos coñecidos como “United Irishmen” [Irlandeses unidos]. McGuckian fai neste seu último libro de poemas un percorrido pola historia de Irlanda e polos sucesivos problemas políticos que sufriu e sofre na actualidade. Adicionalmente, nunha ética da empatía o libro presenta poemas sobre moitos outros perseguidos en diferentes períodos históricos por razóns políticas e relixiosas en varios países incluíndo, por exemplo, o gueto de Varsovia, comparándoos implicitamente coa situación dos católicos en Irlanda do Norte, como xa fixera nos seus primeiros poemarios.

Esta poeta é ben coñecida en Irlanda e no mundo da anglofonía xa que ao longo da súa xa extensa carreira foi merecente de numerosos galardóns literarios, tales como os premios Eric Gregory en 1980, polo seu libro *The Flower Master*, recibiu o Premio Rooney Prize de poesía irlandesa no 1982, no ano seguinte foille concedido o galardón da Sociedade de Poesía Alice

Hunt Bartlett, así como o do Consello das Artes de Irlanda. *On Ballycastle Beach* proporcionoulle o premio Cheltenham (1989), e o poemario do ano 2006 *The Currach Requires No Harbours* foi seleccionado como finalista para o galardón do xornal *Irish Times*, denominado ‘Poetry Now’ [Poesía agora]. Entre os honores recibidos cóntanse tamén o Premio Bass de Irlanda para literatura (1991), o Denis Devlin, e o do Fondo Americano para Irlanda na modalidade de Literatura (1998). Tamén gañou o Premio Forward ao mellor poema por “She Is in the Past, She Has This Grace” [Ela está no pasado, ela ten esa graza] e foille concedido o Doutoramento Honoris Causa pola Universidade escocesa de Aberdeen en 2008 pola súa carreira poética. É unha das poetas irlandesas máis recoñecidas da xeración posterior a Heaney, xunto con Ciaran Carson, Eiléan Ní Chuilleanáin, e Nuala Ní Dhomhnaill.

A relación desta escritora co ecofeminismo non é unha tendencia actual, xa que consideramos que desde o comezo da súa carreira cantou sempre o natural desde unha perspectiva de muller, o que demostrou ser unha práctica radical na súa traxectoria. O feito de potenciar o irracional e o emocional nos textos de autoría feminina ten sido considerado como un feminismo esencialista, relacionado cunha reacción desmedida ao patriarcado (Spretnak 1989: 128-29, Garrard 2012: 26). Xa no ano 2004 Robert Brazeau (2004: 130) indicaba que a linguaxe de vangarda de McGuckian debía ser estudada en relación coa filosofía feminista contemporánea. Na actualidade vese con maior profundidade e desde un punto de vista máis abrangente como unha perspectiva ecofeminista (Warren 2000: 114, 207; Plumwood 1993: 195-196, 2001; Doubiago 1989: 41-42). A autora deste artigo, xunto con Cristina Fernández, teñen tratado este punto en relación coa voz poética de McGuckian, chamada por Kimberley S. Bohman “Medbhspeak” (Lorenzo-Modia & Fernández Méndez 1996: 120) e a súa conexión coa “écriture féminine” de Hélène Cixous (Lorenzo-Modia & Fernández Méndez 1976: 875-93) e Luce Irigaray (Lorenzo Modia & Fernández Méndez 1980: 69-79), analizando o claro feminismo nos textos da poeta en “Longer and longer sentences prove me whole female’: Medbh McGuckian and Feminism(s)” (Lorenzo-Modia & Fernández Méndez 2009: 33-55). A escrita de McGuckian caracterízase por unha gran complexidade textual que dificulta a comprensión dos seus poemas. A súa fala de muller caracterízase pola súa oposición á linguaxe dominante mediante a resistencia a conexións racionais, a súa sintaxe crebada en complexos hipérbatos, e a polisignificación dos termos e as frases utilizados. Seguindo a tradición clásica do ‘cento’ conforma textos

que, á maneira de colaxes ou colchas de farrapos, reciclan frases que proveñen doutros autores e contextos para ensamblarse nunha composición cun significado novo como sucede no poema “The Marcella Quilt” (Lorenzo-Modia 2016: 136-53).

Marco teórico

Este artigo estrutúrase no paradigma do ecofeminismo construtivista. Por contraposición ao patriarcado, os presupostos desta corrente crítica parten da consideración das mulleres en igualdade cos varóns, inseridas na natureza, nunha simbiose interdependente que fuxa do androcentrismo. Desde a acuñación do termo ‘ecofeminismo’ nun artigo titulado “Le féminism ou la mort” pola escritora de orixe española Françoise D’Eaubonne en 1974, esta idea céntrase na loita contra a explotación utilitarista do medio natural pola acción dos homes. Isto está en relación directa coa consideración das mulleres como o “segundo sexo”, seguindo a denominación utilizada por Simone de Beauvoir (1949), xa que unha sociedade patriarcal enténdese neste enfoque crítico baseada non só na utilización das mulleres senón tamén dos animais (considerados desde esta perspectiva como bichos inimigos) e da natureza en xeral (Gifford 1999: 5). As *querelles des femmes*, textos vindicando a igualdade das mulleres, a raíz dos desprezos que estas sofren por parte dos varóns, son coñecidas desde a antigüidade. Na época moderna son redactados moitos ensaios a prol das donas, como o publicado polo escritor francés François Poullain de la Barre, cartesiano soado do século XVII que criticou os prexuízos sexistas no seu ensaio “A igualdade dos sexos” (1673). No chamado século ilustrado houbo tamén moitas voces que se alzaron en favor dos dereitos das damas, destacando entre elas a de Mary Wollstonecraft, quen –despois de escribir un libro sobre os dereitos dos homes, *A Vindication of the Rights of Men* (1790)–, deu ao prelo a *Vindication dos dereitos da muller* (1792). Na cultura anglosaxoa no século correspondente ao denominado período vitoriano John Stuart Mill escribiu, coa súa compañeira Harriett Taylor, “Sobre a suxeción das mulleres” (1868) para denunciar o estado de permanente minoría de idade das donas na Europa decimonónica e, na súa calidade de deputado, xa tiña defendido no Parlamento británico a concesión do dereito ao voto para as mulleres en 1866; entre os textos de Mill, sirva de exemplo, “Nature” (1874), tamén se advirte unha concepción ecolóxica da natureza (Parham 2007: 52). Outrosí, o labor das sufraxistas no cambio de século ten demostrado que

os esforzos anteriores non acadaran os seus obxectivos. Porén, houbo que agardar ao último terzo do século XX e ao comezo do XXI, no que se fai unha revisión do pensamento feminista desde a idade moderna, para apreciar o que Mary Daly refire no seu texto titulado *Gyn/Ecology* (1978), é dicir, que historicamente os homes, dotados dunha esencia agresiva, teñen creado unha civilización non só dominadora das mulleres senón tamén destrutora da natureza, centrada nos réditos e orientada cara ao Tánatos, nunha oposición entre o Eros e a (pro)creación encarnados polas mulleres e o poder destrutivo do patriarcado representado polos varóns. Esta idea do ‘homo oeconomicus’ é un pensamento filosófico que provén do século XVIII e foi relacionado coa supremacía masculina aristotélica. Pola contra, o feminismo conéctase coa necesidade de coexistencia de todos os sistemas da natureza ao percibir que, debido á equiparación da muller con todo o segundo ou subalterno (Spivak 1998), o poder patriarcal leva a cabo a explotación e o maltrato tanto á muller como á natureza e aos animais. Donna Haraway (1984-85: 20-64) no seu texto “Teddy Bear Patriarchy” [O patriarcado do osiño Teddy] xa ten demostrado como a concepción do home sobre a natureza determina a súa ollada e posterior actuación, mesmo exterminadora, sobre os animais. Esta perspectiva tamén é exposta por Graham Huggan e Helen Tiffin (2010: 141-161), por exemplo no seu capítulo sobre o marfil e os elefantes en *Postcolonial Criticism*. Desta falta de equidade deriva tamén o concepto da ecoloxía aplicado á raza humana, na idea de que aínda cando se comprende a necesidade de manter o medio natural en equilibrio cos humanos non acontece o mesmo coa igualdade entre homes e mulleres.

Na crítica literaria irlandesa tamén se teñen alzado voces que constatan a aplicación do paradigma ecofeminista á produción deste país. Tales son os casos de Jody Allen Raldolph (2009) ou James McElroy (2011), que exploran o estudo da poesía irlandesa contemporánea desde esta posición crítica. Este é o marco teórico no que se insire o estudo da poesía da autora de Irlanda do Norte Medbh McGuckian, e en particular dos seus últimos textos. A poeta parece estar facendo autocrítica aos seus primeiros versos nos que atopamos unha celebración da creación, da maternidade e da natureza. Sen deixar de valorar a beleza do mundo natural agora alude aos elementos destrutivos nel por parte dos humanos e á loita de parte da humanidade pola rexeneración do medio. Probablemente McGuckian entronca co Premio Nobel de Literatura irlandés Seamus Heaney, ao que a poeta coñecía ben, cando este fixo en *Station Island* unha autocrítica da súa poesía anterior en *North* e en *Field*

Work (Gifford 1999: 101-3). No poema de McGuckian de 2017 “The Feather Shop” o enfoque é claramente a prol da muller pobre abusada e da natureza ferida, sen concesións á celebración da maternidade creativa. Neste senso a escritora parece estar a considerar agora a maternidade (forzosa ou non) como unha nova forma de escravitude por certos grupos de mulleres na contemporaneidade, na liña do exposto pola filósofa francesa Elizabeth Badinter en *Le conflit. La femme et la mère* (2010).

Dentro do equilibrio da natureza un dos elementos a considerar é o ser humano e o equilibrio co lugar no que a humanidade habita. Non obstante, esta perspectiva non reflicte a realidade toda. A poeta aprecia que a fenda aberta coa partición política da illa entre a República e o Norte, dependente de Gran Bretaña, que provén de séculos atrás, lonxe de ser provisoria faise cada vez máis definitiva e os habitantes nos que se encarna este sufrimento vense atrapados nese mundo. Neste dificultoso panorama é toda a poboación a que sofre pero as mulleres non o son menos xa que se atopan habitualmente nos fogares condenadas ao coidado das familias, descoidando o propio benestar, no ámbito do privado no que perden os seus dereitos sociais e, en ocasións, sofren humillacións ou abusos. No ambiente de violencia acontecido durante o longo período dos disturbios políticos en Irlanda do Norte, denominados eufemisticamente “The Troubles” [Os problemas], os fogares eran os lugares de curación, de asilo, de agocharse para fuxir e a poeta reflicte o trauma de moitas das mulleres do norte que sufriron nas casas o conflito non só de maneira psicolóxica senón tamén coa somatización en enfermidades e coa agorafobia. Escribir poesía é xa en si mesmo unha resposta radical desde o ámbito doméstico a esa situación independentemente do tema abordado nela. Na exploración da vida e da maternidade, xa desde os seus primeiros libros hai moitas referencias á propia nai relacionándoa coa creación e a poesía, xa que sufría doenzas e amputacións no fogar e representou un símbolo de vida e de resistencia, como acontece nos poemas “Yeastlight” [A luz da levadura] e “Woman with a Blue-Ringed Bowl” [Muller cunha cunca con borde azul] pertencentes a *On Ballycastle Beach*. O mesmo acontece en *The High Caul Cap*, que inclúe “The Blood Trolley” [O carro de sangue] no que, para imaxinar á nai morta no ceo, primeiro pásaa polo inferno do gueto de Varsovia, segundo a poeta expón nunha entrevista recente (O’Malley 2013).

Do mesmo xeito, en “The Marcella Quilt” trata sobre a servidume da condición feminina no patriarcado pero de maneira especial as irlandesas

en Londres, debido á súa posición de inferioridade tripla como pobres, estranxeiras e procedentes dunha terra colonizada polo Imperio Británico (Lorenzo-Modia 2016: 136-53). Porén, en *Blaris Moor* trata desa mesma dominación histórica no Norte de Irlanda e como esa servidume é especialmente lesiva para as mulleres.

Análise de “A tenda de plumas”

Cómpre deterse de maneira particular nun poema inédito, “The Feather Shop” [A tenda de plumas]. Esta versión galega reflicte a interpretación do poema orixinal de McGuckian escrito en inglés e as citas deste perden a condición de seren literais, por iso se incorpora o texto orixinal ao carón da tradución e mesmo en citas puntuais no ensaio. O propio título do poema, “A tenda de plumas”, refírese á comercialización de produtos que proveñen dos animais. Desde as primeiras civilizacións as plumas dos paxaros son recollidas cando lles caen e aparecen nos campos e camiños onde estes aniñan ou abundan, nun proceso cíclico natural. O símbolo presente no título provén do chocante que resulta que se comercialicen ao por maior ata o extremo de que exista un comercio organizado deses produtos escasos que ocasione a sobreexplotación das aves, emblemas por excelencia da liberdade. Namentres a recollida ou o cultivo sostible dos bens que proporciona a natureza é algo que na mentalidade colectiva está considerado como positivo, o feito de que exista un comercio parece indicar que estamos ante a cría intensiva ou a matanza das aves para o enriquecemento humano baseado nos seus subprodutos, coas consabidas consecuencias de abuso dos animais. A imaxe dos paxaros engaiolados é ben coñecida na poesía en xeral e tamén na de McGuckian e nalgúns dos seus poemas, por exemplo en “Aviary” [Aviario] xa ten propugnado a liberación de todas as aves (Porée 2008: 20).

A primeira estrofa do poema xa anuncia unha das claves da interpretación ecocrítica, a falta de amor ao propio país, “loveless country”, e á terra en xeral como lugar de vida e, en última instancia, como planeta. Isto vese reflectido na organización territorial e no proxecto urbanístico da paisaxe, tendo en conta a polisemia do substantivo ‘country’, que se refire tanto ao país como á paisaxe, isto é, á expresión das pegadas dos habitantes da terra na súa xeografía física e mesmo na vida animal e humana. Así pois, a utilización pola poeta deste nome permite abranguer na lectura todas as posibles acepcións do termo e

ten consecuencias semánticas desde a perspectiva ecocrítica, xa que se refire á situación ecolóxica dun territorio e mesmo do planeta. No final do poema a voz narrativa revela que a falla de amor terá consecuencias directas fatais na vida das mulleres, e en particular das máis pobres. Aínda que se opera no territorio sen amor, e sen coidar a natureza, a voz poética parece indicar que hai certos sinais de recondución dos feitos xa que se están a trazar camiños na paisaxe de maneira delicada por parte da xente consciente do problema ecolóxico existente: “They are gently setting roads/ Into the landscape [...]” (versos 2-3). Porén, a lectura destas liñas non parece ser totalmente positiva xa que a construción dunha estrada por parte do poder encargado da organización territorial produce indefectiblemente unha fenda na propia paisaxe. Cabe tamén a interpretación de que as persoas que se preocupan pola degradación da natureza fan novas estradas ou leitos para o río, que foi desprovisto do camiño que a auga fixera por si mesma, de maneira natural, e que agora hai que facer de maneira artificial para corrixir a desfeita previa. A voz poética refire a utilización de construcións respectuosas coa terra, denominadas en inglés “passive houses” [casas pasivas] (verso 3), e estruturas que aproveitan os recursos hídricos tales como os “xardín[s] de auga de trebóns” (verso 10), que canalizan e amainan a auga da choiva por baixo do céspede dos parterres. A iniciativa das persoas comprometidas trata de poñer amor na paisaxe por medio da resignificación da natureza non humana facendo que pase de obxecto a suxeito por medio do que se coñece como bioética (Huggan & Tiffin 2010: 12) evitando os prexuízos antropocéntricos (Glottfelty & Fromm 1996: xix). Tentan, así, evitar a solastalxia ou angustia física e psíquica causada pola degradación medioambiental ou o cambio climático (Albrecht 2003: 41-44).

A segunda estrofa do poema contrasta coa anterior ao comezar coa presentación da existencia de novos edificios, se cadra rañaceos, que presentan fachadas con cantos nos que o vento afina o seu son (verso 5). Esta parecería unha visión positiva pero a idea vai esmorecendo namentres que seguimos a ler as restantes liñas desta segunda estrofa nas que se fala ao tempo da polinización das flores mediante o ar e da desfloración que pode estar no camiño dunha filla, pasando pola frixidez dos corazóns dos paxaros, relacionados ambos probablemente coa tristura polo engaiolamento e a desfloración (versos 6-8). Como é sabido a complexidade dos textos de McGuckian, mesmo no nivel da sintaxe ou o vocabulario é deliberada, de forma que se poida tirar unha plurisignificación que vaia tomando forma na mente do/a lector/a no final do poema, na meirande parte das veces de forma subliminar.

Coa lectura da terceira estrofa atopamos un cambio de terzo. Nela a voz poética relaciona o caderno da escritora cun xardín no que se cultivan flores de iris con claras connotacións de sexualidade feminina, e no que se retén a auga dos trebóns, para amainala, limpala e poder pintar un trazo case vívido. Nesta representación verbal dunha imaxe, ou ‘ecfrase’, o oficio de poeta é comparado co de pintora. Indícase, tamén, o interese da voz poética polos novos xardíns ecolóxicos nos que se almacena e decanta a auga da choiva no subsolo para retela e reciclala co fin de manter a vida do xardín tamén cando haxa escaseza dela. Esta estrofa marca un cambio fundamental no poema pero tamén conecta as dúas primeiras coas dúas últimas estrofas, nas que a vida da natureza aparece directamente conectada coa vida das mulleres e cos seus condicionantes polo feito de selo. Xa no pasado a poeta ten aludido ao seu xardín en termos de miniatura sen desexar máis que a conceptualización do retiro pastoril para referirse a temas de maior calado, como no poema que nos ocupa (Potts 2011: 118).

Na cuarta estrofa prodúcese o sobresalto de sabermos que unha muller foi xulgada (verso 13). A sorpresa acrecéntase cando se indica que este xuízo se produce na feira de contratación “loosening Fair” (versos 13-14). En Irlanda e noutros lugares como Galicia, no século XVIII a aínda na actualidade, había feiras nas que se vendían e mercaban animais e mercadorías varias, situadas en diferentes sectores ou dependencias do campo da feira e agrupadas por gremios. Nestas feiras había tamén unha zona na que eran contratadas as mulleres de servir para seren levadas a traballar ás casas dos amos. Aínda no século XX esta contratación verbal e pública seguía a ser común nas feiras e mercados en Galicia, e na cidade da Coruña facíanse na actual Praza de Pontevedra ata os anos sesenta. Como acontece no poema de McGuckian, as mulleres, moitas delas non dispoñían dun fogar propio debido á súa posición de inferioridade na escala social. O patetismo de seren pobres de solemnidade vese acentuado pola soidade e por dárense á bebida para esquecer a súa situación de necesidade material e espiritual. Neste tipo de feiras as mulleres eran catadas como as bestas pola súa aparencia física. Nesa situación as mozas non teñen posibilidades de ter unha vida amorosa regular por estar reclusas en casas illadas e nalgunhas ocasións descoñecen que serán posteriormente seducidas polos amos da facenda, como acontece en moitos textos literarios dos séculos XVIII e XIX, tales como as novelas de Samuel Richardson *Pamela* e *Clarissa* ou *Jane Eyre* de Charlotte Brontë. O poema inclúe un obxecto doméstico, “parafuso de cama” (verso 16), sen gran valor material, como parte

do roubo cometido pola moza na casa de servir xunto cuns pratos. Ben parece que este elemento da cama pode estar aquí máis polo seu valor simbólico desde o punto de vista sexual e material, para que nese leito non poidan ser cometidos máis actos infamantes coas mulleres que puidesen levar a unha procreación ilícita (verso 20). A lectura máis plausible do poema leva a pensar que os pratos que lle atopan, e polo que a levan a xuízo, son un botín moi escaso pola infamante conduta da que puido ser obxecto na casa na que estaba de criada. Mesmo se non houbo unha violación o feito de ter que deixar a casa acusada dun delito, despois de ser seducida, pode obedecer á xenreira do amo pola negativa da moza a unha relación amorosa en desigualdade de posicións. Porén, o corpo da criada é utilizado como mercadoría e lugar de dominación e un posible pracer sexual por parte da moza pode ser considerado infamante pola sociedade, que non lle permite o dereito de amar fóra do ámbito institucionalizado. Na crueza da identificación tradicional das mulleres cos seus corpos, elas non os rexeitan en si mesmos senón que buscan maneiras de reconceptualización da súa natureza como organismos con integridade e ao tempo transformatividade (Shildrick & Price 1999: 19), e reaccionan contra a dominación sufrida pola súa subordinación, e propugnada historicamente desde a teoría política platónica, no ámbito do privado (Rose 1999: 363). Prodúcese no poema a deconstrución da lóxica do dominio e chégase ao recoñecemento dos aspectos emocionais da natureza humana e da súa resignificación. Desde esta perspectiva elimínase a cousificación da natureza e a consideración como obxecto de uso e abuso, e o mesmo asúmese que ten de acontecer coa muller evitando as tensións entre a sociedade e o medio natural (Vakoch 2012).

É ben coñecida a praxe desta poeta de tomar anacos de texto de diferentes fontes bibliográficas, anotalos nos seus cadernos de notas e despois compoñer con eles poemas diversos, habitualmente en soidade e horario nocturno, segundo lle confesou á autora do artigo. Este proceso creativo, asimilable aos enxertos nas plantas dun xardín, pódese constatar na revisión dos seus poemas manuscritos, depositados en Carolina do Norte, na Universidade de Wake Forest dos Estados Unidos, que tamén acolle a editorial máis grande de poetas irlandeses en América e publica aló os seus textos. Nesta ocasión, a información provén de textos de investigadores da pobreza no longo século XVIII británico tales como Tim Hitchcock e Robert Shoemaker publicados, respectivamente, en 1997 e 2015 e titulados *Chronicling Poverty: The Voices of the English Poor 1640-1840*, e *London Lives: Poverty, Crime and the Making of a*

Modern City dos que toma varias frases para o poema, entre outras as seguintes: “unlawfully begotten on her body” (Hitchcock 1997: 70) e o detalle de que a unha muller chamada Grace Powell condenárona en 1736 por posesión ilegal dun “parafuso de cama” (Hitchcock *et al.* 2015: 136). No tocante ás solucións para a supervivencia da natureza nas cidades posindustriais toma “gently setting roads into the landscape” do artigo de David Leven, e “os xardíns de iris” e a “auga dos trebóns” do escrito por Nina-Marie Lister, ambos os dous do libro titulado *Designed for the Future: 80 Practical Ideas for a Sustainable World* (Leven 2015: 164; Lister 2015: 114).

Conclusión

Esta análise expón a ollada empática ás mulleres e á natureza por parte de Medbh McGuckian no poema “A tenda de plumas”. Tamén se representa nesta composición o esforzo da poeta por pintar en trazos vívidos esta situación existente desde tempos pasados e da que se culpa ás propias mulleres. “A tenda de plumas” reflicte o politicamente máis revolucionario na actualidade que é a conservación dos valores ou herdanzas recibidas: a vida humana en simbiose e equilibrio coa natureza. Por iso é necesario reconducir as nosas vidas con accións simbólicas e reais, grandes e pequenas, que nos devolvan ao paraíso perdido na terra, do que nos afastamos nunha deriva imparable. McGuckian conclúe que a natureza e as mulleres son convertidas na alteridade subordinada, usadas para consumo masculino debido á desigualdade histórica destas (Puleo 2011), cousa que non é doado de descubrir mesmo para as mulleres, como sucede no poema no que a muller se dá conta da realidade nun momento de visión: “Damascene moment” (momento no camiño a Damasco) (verso 18). O que preconiza o ecofeminismo é que as relacións humanas co medio natural deben estar informadas pola ética da igualdade e o respecto que permite os discursos emerxentes de grupos suprimidos (Heffes 2013).

María Jesús Lorenzo-Modia
Universidade da Coruña

Referencias bibliográficas

- Albrecht, Glenn. 2005. "Solastalgia, a New Concept in Human Health and Identity", en *Philosophy, Activism, Nature*, nº 3, pp. 41-44.
- Allen Randolph, Jody. 2009. "New Ireland Poetics: The Ecocritical Turn in Contemporary Irish Women's Poetry", en *Journal of Nordic Irish Studies*, nº 8, pp. 57-70.
- Badinter, Elizabeth. 2011. *La mujer y la madre. Un libro polémico sobre la maternidad como nueva forma de esclavitud*. Traducción española Montse Roca. Madrid: La esfera de los libros. [*Le conflit. La femme et la mère*. Paris: Flammarion, 2010].
- Batten, Guinn. 2002. "Afterword", en *The Soldiers of Year II*. Medbh McGuckian. Winston-Salem, North Carolina: Wake Forest University Press, pp. 125-30.
- Beauvoir, Simone de. 1972. *The Second Sex*. Harmondsworth, Middlesex: Penguin.
- Bohman, Kimberley S. 1996. "Borders or Frontiers? Gender Roles and Gender Politics in McGuckian's Unconscious Realm", en *Irish Journal of Feminist Studies*, nº 1 (1), pp. 119-132.
- 82 Brazeau, Robert. 2004. "Troubling Language: Avant-Garde Strategies in the Poetry of Medbh McGuckian", en *Mosaic: A Journal for the Interdisciplinary Study of Literature*, nº 37 (2), pp. 127-144.
- Buell, Lawrence. 2005. *The Future of Environmental Criticism: Environmental Crisis and Literary Imagination*. Malden and Oxford: Blackwell.
- Cahill, Eileen. 1994. "Because I Never Garden': Medbh McGuckian's Solitary Way", en *Irish University Review*, nº 24 (2), pp. 264-271.
- Cixous, Hélène. 1976. "The Laugh of the Medusa", Traducción Keith e Paula Cohen, en *Signs: Journal of Women in Culture and Society*, nº 1 (4), pp. 875-893.
- Daly, Mary. 1990. *Gyn/Ecology: The Metaethics of Radical Feminism, with a New Inter-galactic Introduction by the Author*. Boston: Beacon Press.
- Doubiago, Sharon. 1989. "Mama Coyote Talks to the Boys", en *Healing the Wounds* (ed. Judith Plant). London: Green Print, pp. 41-44.
- Eaubonne, Françoise d'. 1974. *Le féminisme ou la mort*. Paris: P. Horay.
- Irigaray, Luce. 1980. "When Our Lips Speak Together", en *Signs: Journal of Women in Culture and Society*, nº 6 (1), pp. 69-79.

- Faragó, Borbala. 2014. *Medbh McGuckian*. Lanham, MA, USA: Bucknell University Press/ Rowman & Littlefield.
- Garrard, Greg. 2012. *Ecocriticism*. 2ª ed. London: Routledge.
- Gifford, Terry. 1999. *Pastoral*. Londres: Routledge.
- Glotfelty, Cheryl e Harold Fromm. 1996. *The Ecocriticism Reader: Landmarks in Literary Ecology*. Athens and London: The University of Georgia Press.
- Haraway, Donna J. 1984-1985. "Teddy Bear Patriarchy: Taxidermy in the Garden of Eden, New York City, 1908-1936", en *Social Text*, nº 11 (Winter), pp. 20-64.
- Geffes, Gisela. 2013. *Políticas de la destrucción, poéticas de la preservación: apuntes para una lectura (eco)crítica del medio ambiente en América Latina*. [Buenos Aires]: Beatriz Viterbo Editora.
- Hitchcock, Tim. 1997. "Unlawfully begotten on her body': Illegitimacy and the Parish Poor in St. Kuke Chelsea", en *Chronicling Poverty: The Voices and Strategies of the English Poor 1640-1840* (eds. Tim Hitchcock, Pamela Sharpe e Peter King). London Macmillan, pp. 70-86.
- Hitchcock, Tim, Robert Shoemaker e Robert Brink Shoemaker. 2015. *London Lives: Poverty, Crime and the Making of a Modern City*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Huggan, Graham e Helen Tiffin. 2010. *Postcolonial Ecocriticism: Literature, Animals, Environment*. London and New York: Routledge.
- Leven, David. 2015. "Tennessee Valley Authority", en *Designed for the Future: 80 Practical Ideas for a Sustainable World* (ed. Jared Green). New York: Princeton Architectural Press, pp. 164-66.
- Lister, Nina-Marie. 2015. "Many Small-Sacale Projects", en *Designed for the Future: 80 Practical Ideas for a Sustainable World* (ed. Jared Green). New York: Princeton Architectural Press, pp. 114-16.
- Lorenzo-Modia, María Jesús. 2004. "An Interview with Medbh McGuckian", en *The European English Messenger*, nº 13 (2), pp. 35-43.
- Lorenzo-Modia, María Jesús. 2005. "Because God is Forbidden to Perform Miracles in this Place': Medbh McGuckian's Sense of History", en *Thistles. A Homage to Brian Hughes, Homenaje a Brian Hughes. Essays in Memoriam. Ensayos in Memoriam*. Vol. 2 (ed. Francisco Yus). Alicante: Universidad de Alicante, pp. 175-185.

Lorenzo-Modia, María Jesús. 2006. "Angels among Us: Medbh McGuckian's Recent Poems", en *Ireland in the Coming Time: New Insights on Irish Literature/Nuevas incursiones en Literatura Irlandesa* (eds. Susana Domínguez Pena, Margarita Estévez Saá e Anne MacCarthy). Weston, Florida: Netbiblo, pp. 121-130.

Lorenzo-Modia, María Jesús. 2010. "Invalids in War: Illness and the Irish Conflict in Medbh McGuckian", en *In the Wake of the Tiger Rocky Road to Ireland* (eds. David Clark e Rubén Jarazo). A Coruña: Netbiblo, pp. 17-28.

Lorenzo-Modia, María Jesús. 2016. "On Not Leaving Belfast in Trouble: Medbh McGuckian as a Symbol of Irish Resistance", en *Ex-sistere: Women's Mobility in Contemporary Irish, Welsh and Galician Literatures*, (ed. María Jesús Lorenzo-Modia). Newcastle-upon-Tyne: Cambridge Scholars Publishing, pp. 136-153.

Lorenzo-Modia, María Jesús e Cristina Fernández Méndez. 2009. "Longer and longer sentences prove me wholly female: Medbh McGuckian and Feminism(s)", en *Writing Bonds. Irish and Galician Contemporary Women Poets* (eds. Manuela Palacios e Laura Lojo). Oxford, Bern, Berlin, Frankfurt, New York, Wien: Peter Lang, pp. 33-55.

Mill, John Stuart. 1989. *On Liberty and The Subjection of Women, and Chapters on Socialism*. Cambridge: Cambridge University Press

84

Mill, John Stuart. 2009. "Nature", en *Collected Works of John Stuart Mill: Essays on Ethics, Religion and Society, 10* (ed. J. M. Robson). Toronto e Londres: University of Toronto Press/ Routledge, pp. 373-402.

McElroy, James. 2011. "Ecocriticism and Irish Poetry: A Preliminary Outline", en *Estudios Irlandeses*, nº 6, pp. 64-65.

McGuckian, Medbh. 1988. *On Ballycastle Beach*. Oldcastle, Ireland: Gallery Books.

McGuckian, Medbh. 1992. *Marconi's Cottage*. Oldcastle, Ireland: Gallery Books.

McGuckian, Medbh. 1993a. *The Flower Master and Other Poems*. Oldcastle, Ireland: Gallery Books.

McGuckian, Medbh. 1993b. *Venus and the Rain*. Edición revisada. Oldcastle, Ireland: Gallery Books.

McGuckian, Medbh. 1994. *Captain Lavender*. Oldcastle, Ireland: Gallery Books.

McGuckian, Medbh. 1998. *Shelmaliar*. Oldcastle, Ireland: Gallery Books.

McGuckian, Medbh. 2001. *Drawing Ballerinas*. Oldcastle, Ireland: Gallery Books.

- McGuckian, Medbh. 2002. *The Face of the Earth*. Oldcastle, Ireland: Gallery Books.
- McGuckian, Medbh. 2003. *Had I a Thousand Lives*. Oldcastle, Ireland: Gallery Books.
- McGuckian, Medbh. 2004. *The Book of the Angel*. Oldcastle, Ireland: Gallery Books.
- McGuckian, Medbh. 2006. *The Curragh Requires no Harbours*. Oldcastle, Ireland: Gallery Books.
- McGuckian, Medbh. 2008. *My Love Has Fared Inland*. Oldcastle, Ireland: Gallery Books.
- McGuckian, Medbh. 2012. *The High Caul Cap*. Oldcastle, Ireland: Gallery Books.
- McGuckian, Medbh. 2015. *Blaris Moor*. Oldcastle, Ireland: Gallery Books.
- O'Malley, J. P. 2013. "Bringing a Female Poet's Touch to the Memories of her Mother", en *The Irish Examiner*, 9 (March), <http://www.irishexaminer.com/lifestyle/artsfilmtv/books/bringing-a-female-poets-touch-to-the-memories-of-her-mother-224921.html> [Consulta: 10/03/2017].
- Parham, John. 2007. "What is (ecological) 'nature'? John Stuart Mill and the Victorian perspective", en *Culture, Creativity and Environment. New Environmentalist Criticism*, (ed. Fiona Becket e Terry Gifford). Amsterdam: Rodopi, pp. 37-54.
- Plumwood, Val. 1993. *Feminism and the Mastery of Nature*. London: Routledge.
- Plumwood, Val. 2001. *Environmental Culture*. Londres: Routledge.
- Porée, Marc. 2008. "An Animal Muse of Their Own" en *E-rea: Revue électronique d'études sur le monde anglophone*, n° 6 (1), pp. 1-24.
- Potts, Donna L. 2011. *Contemporary Irish Poetry and the Pastoral Tradition*. Columbia: University of Missouri Press.
- Poullain de la Barre, François *et al.* 2013. *The Equality of the sexes: Three Feminist Texts of the Seventeenth Century*, (ed. e traducción Desmond Clark). Oxford: Oxford University Press [1673].
- Poullain de la Barre, François *et al.* 1993. *De la educación de las damas: para la formación del espíritu en las ciencias y en las costumbres*. Madrid: Cátedra [1671].
- Price, Janet e Margrit Shildrick (eds). 1999. *Feminist Theory and The Body: A Reader*. New York: Routledge.

- Puleo, Alicia H. 2011. *Ecofeminismo para otro mundo posible*. Madrid/Valencia: Cátedra/Universitat de Valencia, Instituto de la mujer.
- Rose, Gillian. 1999. “Women and Everyday Spaces”, en *Feminist Theory and The Body: A Reader* (eds. Janet Price e Margrit Shildrick). New York: Routledge, pp. 359-370.
- Shildrick, Margrit e Janet Price. 1999. “Openings on the Body: A Critical Introduction”, en *Feminist Theory and The Body: A Reader* (eds. Janet Price e Margrit Shildrick). New York: Routledge, pp. 17-20.
- Shipers, Carrie. 2008-2009. “[I]n Danger/of becoming a poetess’: Poetry as Trope in the Work of Medbh McGuckian”, en *Michigan Feminist Studies*, Fall-Spring, vol. 22, n° 1, *Politics and Performativity*. <http://hdl.handle.net/2027/spo.ark5583.0022.103> [Consulta: 01/03/2017].
- Spivak, Gayatri. 1998. “Can the Subaltern Speak?”, en *Marxism and the Interpretation of Culture* (eds. Cary Nelson e Lawrence Grossberg). London: Macmillan, pp. 24-28.
- Spretnak, Charlene. 1989. “Towards an Ecofeminist Spirituality”, en *Healing the Wounds*, (ed. Judith Plant). London: Green Print, pp. 127-133.
- Vakoch, Douglas A. 2012. “Introduction: A Different Story”, en *Feminist Ecocriticism. Environment, Women and Literature* (ed. Douglas A. Vakoch). New York and Toronto: Lexington, pp. 1-12.
- Warren, Karen J. 2000. *Ecofeminist Philosophy*. Lanham: Rowman and Littlefield.
- Wills, Clair. 1995. “Voices from the Nursery: Medbh McGuckian’s Plantation”, en *Poetry in Contemporary Irish Literature*, Studies in Contemporary Irish Literature 2. Irish Literary Studies 43. Gerrards Cross (ed. Michael Kenneally). England: Colin Smythe, pp. 373-399.
- Wollstonecraft, Mary. 1997. *A Vindication of the Rights of Men and A Vindication of the Rights of Woman* (eds. D. L. McDonald e Catherine Scherf). Hertfordshire: Broadview Press.
- Wollstonecraft, Mary. 2004. *Vindicación dos dereitos da muller* (ed. María Jesús Lorenzo-Modia). Santiago de Compostela: Servizo Galego de Igualdade/Sotelo Blanco [1792].

APÉNDICE

THE FEATHER SHOP

Although the country is loveless
They are gently setting roads
Into the landscape, passive houses,
Room for the river.

The building fine-tunes its facades
As when one blows on a flower
Or birdhearts so proudly frigid
Lines on a daughter path.

My notebook was like my garden,
Iris garden, storm water garden.
It holds, slows and cleans water
To a nearly vivid streak.

When she stood trial at the loosening
Fair, recently widowed, penniless,
Drunk, for the theft of six
Pewter plates and an iron bedscrew,

I saw her pull two out of her bosom,
Her Damascene moment, her sacrament money,
Her elopement from the house and infamous
Behaviour, unlawfully begotten on her body.

A TENDA DE PLUMAS

Mentres que o país está sen amor
Están a poñer docemente estradas
Na paisaxe, casas pasivas,
Espazo para o río.

O edificio afina as súas fachadas
Como cando un sopra unha flor
ou aos corazóns dos paxaros tan orgullosamente fríxidos
Liñas no camiño dunha filla.

O meu caderno era coma o meu xardín,
Xardín de iris, xardín de auga de trebóns.
Retén, amaina e limpa a auga
Até un trazo case vívido.

Cando ela foi xulgada na feira de
Contratación, acabada de enviudar, sen un carto,
Bébeda, polo roubo de seis
Pratos de estaño e un parafuso de ferro da cama,

Vina sacar dous do seu peito,
O seu momento no camiño a Damasco, o seu diñeiro sacramental,
A súa fuxida da casa e infamante
Comportamento, ilegalmente fecundado no seu corpo.